

— Ma készen kell lenni. Holnap nyomdába adjuk. Itt kell megcsinálnod. Átadta helyét a fiókosasztal mellett. Szembe ült velem egy kis asztalhoz. Írások fölé hajolt.

Nem is próbáltam szabadkozni. Úgy éreztem : rendelkezhetik velem. S bár szólt a telefon és szakadatlanul jöttek a látogatók, én maradtam. Gépiesen bekaptam az elébem tett ebédet. Tormay Cecile sem mozdult kis asztalától. Evés közben is iratokat tanulmányozott, jegyeztetett, aláírt.

A csendes utcára ráborult a homály. Asztalilámpa hintett már fényt kettőnk munkájára. Szavak nem estek. De a hálaérzés megindult szívemből és körülfonta a másik asztalnál dolgozó hallgatag asszonyt. Tudtam, munkájával akar nyugalmat adni nekem.

Késő este adtam át a kéziratot. Októberi sáppadás terített fátyolt a szűk utcára. S mikor kiléptem, rádöbentem, hogy nem hagytam magam mögött köszönő szavakat. Csak fátyolos tekintetemet kínáltam a kékszemek elé.

Úgy éreztem, vissza kellene fordulnom. De aztán megértettem, hogy rendben van ez így. Nemcsak a diadalmas íróval, hanem a művészetben, tudásban, erőben és megpróbáltatásban fölébem nőtt írótestvérrel is találkoztam odabent.

Ő akarta, hogy ilyennek lássam.

Szentmihályiné Szabó Mária.

SOHASEM BESZÉLT MAGÁRÓL...

Alig néhányszor beszéltem Vele, de ahhoz elégszer, hogy az írói egyéniségnek legritkább értékeit felismerhessem benne : *sohasem magáról beszélt*. Más napokig, évekig magával hordja való vagy képzelt sikereinek önző fényét : az Ő arcán csak a nagy magányosok kemény vonásai ültek. Az emberek közt nem akart többnek látszani a magyar Űriasszonynál, kinek egyik ritka mintaképe volt. Polgári élete és írói pályája két külön világ ; láhattuk sokféle hivatásban: mint művész elrejtette s csak műveiben tárta föl magát. Mily kevesen vannak ma ilyenek, férfírók is ! Mily könnyen kifecsegnék az emberek minden tervet ! Munkaközben világgá kürtölik, min dolgoznak, mi a céljuk vele s a sajtó, a közvélemény ügyesen értesítve-betanítva visszhangzik rá feleletül s mire a «szenzáció» megjelenik, rendszerint már csak halványult másolata önmagának, ereje legjava elpárolgott, feszültségét vesztette az előzményekben, a kommunikációkban, társadalmi, irodalmi vonatkozások mesterséges aktualitásaiban. Mily kevesen vannak tudósok, szépírók, akik *csak* alkotnak s a többit rábízák a közönségre, az időre, Akikben örökké nyugtalan a lelkiismeret, akik soha sincsenek magukkal megelégedve s inkább a dicsérő szóban kételkednek, mint a tétován kimondott elismerésben, mely mögött baráti tapintat esetleg az őszinte véleményt rejtegeti. *Tormay Cecile* e kevesek közül való volt. Pedig bizonyos, hogy minden emberi vágy, minden hódolat becsvágya mérhetetlenül virágzott benne is, hiszen annak, aki annyi kultúra nyelvén értett s az emberiség legelőkelőbb szellemeivel társalkodott, fokozottan szomjúhozniya kellett élet és művészet minden szépségét. Hogy így volt, művei tanuskodnak róla, melyekben — bármily korban játszanak is — mindig a nagy lelkek táplálékával, a Végtelennel, az Időtlenlenn találkozunk.

Én a minden hiúságon fölülemelkedő Alkotót tisztelem Benne, annyi kicsiség és kicsinyesség állandó láttán, büszkén és vigasztalásul, az *Íróra* gondolva, kinek oly kevés «küldöttje» van zsidvásári korunkban.

Vajthó László